

Штучний інтелект у правосудді: вчора, сьогодні, завтра

Автор: Берназюк Ян

Організація: Верховний Суд

Видання: Конституціоналіст · 2026

Дата публікації: 2026-04-13

Постійна адреса: <https://constitutionalist.com.ua/shtuchnyj-intelekt-u-pravosuddi-vchora-sohodni-zavtra/>

Відомості про матеріал

Міністерство цифрової трансформації України

Асоціація правників України

Штучний інтелект у роботі адвоката та судовому процесі: можливості, межі, відповідальність

27 лютого 2026 року

Ян БЕРНАЗЮК,

суддя Касаційного адміністративного суду у складі Верховного Суду,

доктор юридичних наук, професор

КОДЕКС СУДДІВСЬКОЇ ЕТИКИ (СТАТТЯ 16)

- Використання суддею технологій штучного інтелекту є допустимим, якщо це:
- не впливає на незалежність та неупередженість судді,
- не стосується оцінки доказів,
- не стосується процесу ухвалення рішень,
- не порушує вимог законодавства.

ПОЛОЖЕННЯ ПРО ВИКОРИСТАННЯ ТЕХНОЛОГІЙ ШІ ПРАЦІВНИКАМИ АПАРАТУ ВС (Наказ від 08.12.25 № 117)

- Administrative Order of the Head of the Office of the Supreme Court "On the Approval of the Regulation on the Use of Artificial Intelligence Technologies by Employees of the Office of the Supreme Court (Secretariat) https://court.gov.ua/storage/portal/supreme/rizne/ADMINISTRATIVE_ORDER_HEAD_OFFICE_SC.pdf
- Цей акт встановлює чіткі правові межі та етичні стандарти для безпечного використання ШІ працівниками Апарату ВС, спрямовані на підвищення ефективності роботи при суворому дотриманні конфіденційності, захисту персональних даних та незалежності судової влади.

UNESCO, Guidelines for the Use of AI Systems in Courts and Tribunals, 2025

- ЮНЕСКО, Настанови щодо використання систем штучного інтелекту в судах та трибуналах, 2025 рік.
- Метою цих Настанов є створення першої глобальної етичної та оперативної бази для впровадження ШІ в судову систему, що дозволить підвищити ефективність правосуддя та доступ до нього, одночасно гарантуючи дотримання верховенства права, незалежності суду та захист основоположних прав людини від потенційних ризиків.

UNESCO, AI Essentials for Judges, 2026, CI/DIT/AI/Judges2026

- ЮНЕСКО, Основи ШІ для суддів, 2026 рік, CI/DIT/AI/Judges2026
- Мета та значення документа: цей документ розроблений як лаконічний практичний посібник для ознайомлення суддів, прокурорів та юристів із базовими поняттями, можливостями та ризиками штучного інтелекту в судовому контексті. Його ключове значення полягає у наданні конкретних відповідей на поширені запитання юридичної спільноти, яка не є експертною в галузі технологій, але стикається з їхнім стрімким впровадженням у систему правосуддя

CEPEJ, Guidelines on the Use of Generative Artificial Intelligence for Courts, 19 December 2025, CEPEJ(2025)18Final

- СЄПАЖ (Європейська комісія з питань ефективності правосуддя), Настанови щодо використання генеративного ШІ в судах
- Мета та значення документа: цей документ встановлює нормативну та оперативну базу для безпечного впровадження генеративного ШІ в систему правосуддя, з пріоритетом на дотриманні Європейської конвенції з прав людини, забезпеченням виключного права людини на здійснення правосуддя та обов'язковим збереженням суверенного контролю держави над даними та інфраструктурою.

ABA Task Force on Law and AI, Addressing the Legal Challenges of AI: Year 2 Report on the Impact of AI on the Practice of Law

- Цільова група Американської асоціації адвокатів (АВА) з питань права та штучного інтелекту «Вирішення правових викликів ШІ».
- Мета та значення документа: цей комплексний звіт підсумовує дворічну роботу Цільової групи АВА, маючи на меті надати юристам, суддям та освітянам стратегічну дорожню карту для етичної та відповідальної інтеграції ШІ в правову систему США. Його значення полягає у переході від теоретичних дискусій про заміну юристів до практичного впровадження ШІ як «партнера по мисленню», що здатний підвищити ефективність правосуддя, розширити доступ до нього та забезпечити дотримання верховенства права.

Роль ШІ в судовому адмініструванні: підвищення ефективності роботи команд

- 24 лютого 2026 року відбувся онлайн-вебінар (Role of AI in Court Administration: Enhancing Effectiveness and Addressing Personnel; IACA) за участю провідних фахівців із судового адміністрування та цифровізації з України, Сінгапуру та США (зокрема Кевіна Болінга, Богдана Крикливенка, Расіма Бабанли, Кен Хві Тана та Майкла Навіна), присвячений практичним аспектам впровадження ШІ в роботу судів, управлінню даними та розробці нормативних рамок для підвищення ефективності правосуддя.

Ukraine 2025 Report SWD(2025) 759 final ЄК: Звіт щодо України за 2025 рік

- ЄС фіксує активне впровадження ШІ та e-justice в Україні, але відсутність гармонізації з AI Act
- Захист персональних даних у судовій цифровізації залишається проблемним і потребує законодавчого оновлення
- Судова цифровізація оцінюється ЄС через призму фундаментальних прав, а не лише ефективності
- ШІ без належних гарантій приватності та контролю судової влади - ризик для верховенства права

Opinion No. 28 (2025) on the importance of judicial well-being for the delivery of justice (CCJE) Висновок № 28 (2025) щодо важливості суддівського благополуччя для здійснення правосуддя (КРЕС)

- Неналежна цифровізація може збільшувати масив даних і процесуальних матеріалів, ускладнюючи контроль за персональними даними
- Кібербезпека та захист чутливих даних суддів і матеріалів справ є складовою суддівського благополуччя
- Допоміжні технології допустимі лише як інструмент підтримки, без прогнозування результатів справ і без втрати контролю суддею

Consultative Council of European Judges (CCJE), Abridged meeting report of the 26th plenary meeting (Strasbourg, 12-14 November 2025), CCJE(2025)11

- КРЄС Скорочений звіт про засідання 26-ї пленарної зустрічі
- Це офіційне рішення розпочати у 2026 році підготовку Висновку № 29 (2026), присвяченого використанню штучного інтелекту (ШІ) у роботі суддів (on the use of artificial intelligence (AI) in the work of judges). Значення цього кроку полягає у приведенні стандартів суддівської діяльності у відповідність до Рамкової конвенції Ради Європи про ШІ, права людини, демократію та верховенство права.

CEPEJ, Report of the 44th meeting of the Bureau of the European Commission for the Efficiency of Justice, 12 January 2026, CEPEJ-BU(2026)2

- Бюро ЄСПАЖ офіційно затвердило оновлений персональний склад своїх ключових робочих груп на період 2026–2027 років , зокрема: GT-EVAL, що відповідає за оцінку судових систем , GT-EFF, яка опікується ефективністю судочинства , та спеціалізованої групи GT-CYBERJUST, фокусом якої є розвиток кіберправосуддя та регулювання ШІ.
- Українське представництво: призначення Яна Берназюка членом Робочої групи з питань кіберправосуддя та штучного інтелекту (CEPEJ-GT-CYBERJUST)

Проект постанови КМУ «Про реалізацію експериментального проекту щодо розгляду окремих категорій справ про адміністративні правопорушення з використанням ШІ»

- Мінцифри пропонує дворічний експеримент, у межах якого модулі «Штучний інтелект» у системах МВС та ЄСІТС здійснюватимуть автоматизований відбір і аналіз справ про адміністративні правопорушення у сфері безпеки дорожнього руху, передбачені статтею 122-4 (залишення місця ДТП), статтею 124 (порушення правил дорожнього руху, що спричинило ДТП), частинами третьою та п'ятою статті 126 (керування без права керування та повторність такого порушення) і статтею 130 (керування у стані сп'яніння) КУпАП, формуватимуть проекти судових рішень та передаватимуть їх судді для підписання або відхилення.

Верховний Суд і SIDA: співпраця з цифровізації правосуддя

- Верховний Суд уже впровадив можливості генеративного штучного інтелекту в Базі правових позицій та спільно з ЄСПЛ запустив українськомовну версію Knowledge Sharing Platform, а також розширив електронний документообіг, що забезпечило відчутну економію ресурсів і підвищення ефективності судового менеджменту.
- За підтримки Шведської агенції з міжнародного розвитку та співробітництва (SIDA) триває реалізація проекту з розвитку ЄСІКС як уніфікованої цифрової інфраструктури для всіх судів України, що має посилити єдність судової практики, кіберстійкість системи правосуддя та її відповідність європейським стандартам.

EU-communicated codified Benchmarks for Ukraine on Chapter 23 – Judiciary and Fundamental Rights (Full list provided to Ukraine at explanatory meeting)»

- Кодифіковані орієнтири (Benchmarks), доведені ЄС до України в межах переговорного Розділу 23 «Судова влада та фундаментальні права»
- IBM 23.4.5 — закріплює цифровізацію як обов'язковий напрям реформування, що створює нормативну рамку для впровадження AI-інструментів.
- IBM 23.2.6 — стосується автоматизованих процедур розподілу справ, які є зоною підвищеної уваги щодо алгоритмічної прозорості, недискримінаційності та контролю з боку судової влади.

ШІ МОЖЕ ВИКОРИСТОВУВАТИСЯ ДЛЯ ТАКИХ РОБІТ

- Узагальнення судової практики з метою забезпечення її єдності;
- Аналіз судових рішень з метою виявлення системних причин виникнення спорів;
- Підготовки пропозицій щодо вдосконалення законодавства;
- Аналіз та узагальнення великих обсягів даних на основі відкритих джерел інформації;
- Допомога у підготовці аналітичних документів та звітів;
- Автоматизація повторюваних робочих процесів;
- Допомога у створенні та поширенні інформації про діяльність (ведення соціальних мереж);
- Створення чат-ботів, зокрема, для забезпечення зворотного зв'язку з відвідувачами та учасниками судових процесів;
- Добір матеріалів для саморозвитку, підвищення кваліфікації та професійного навчання;
- Пошук нових ідей та підходів до організації робочих процесів;
- Допомога у перекладі документів з іноземних мов.

Додаткові джерела

- 1. Берназюк Ян. Штучний інтелект та система правосуддя України: результати співпраці у році, що минув <https://so.supreme.court.gov.ua/authors/934/shtuchnyi-intelekt-ta-systema-pravosuddia-ukrainy-rezulyaty-spi-pratsi-u-rotsi-sh%D1%81ho-mynuv>
- 2. Берназюк Ян. Наукові надбання як основа для наступних кроків на шляху інтеграції штучного інтелекту в систему правосуддя <https://so.supreme.court.gov.ua/news/949/naukovi-nadbannia-iak-osnova-dlia-nastupnykh-krokv-na-shliakhu-intehratsii-shtuchnoho-intelektu-v-systemu-pravosuddia>
- 3. Берназюк Ян. Цифрова ера правосуддя: роль ШІ у забезпеченні єдності судової практики в Україні <https://so.supreme.court.gov.ua/news/986/tsyfrova-era-pravosuddia-rol-shi-u-zabezpechenni-iednosti-sudovoi-praktyky-v-ukraini>
- 4. Bernaziuk Ian. Artificial Intelligence and the Judicial system of Ukraine: results of cooperation in the past year <https://constitutionalist.com.ua/artificial-intelligence-and-the-judicial-system-of-ukraine-results-of-cooperation-in-the-past-year>
- 5. Берназюк Ян. Штучний інтелект і його використання для забезпечення єдності судової практики як складової довіри до суду // Слово Національної школи суддів України. – 2024, № 2(49), С. 16-35 https://slovo.nsj.gov.ua/images/pdf/2024_4_49/nsj_4_49_2024.pdf
- 6. Берназюк Ян. Ера ШІ й роль верховних судів у цифровій трансформації правосуддя // Юридична газета. № 4 (792). - С. 16-18. <https://jur-gazeta.com/publications/practice/sudova-praktika/era-shi-y-rol-verhovnih-sudiv-u-cifroviy-transformaciyi-pravosuddya.html>

- 7. Bernaziuk Ian. Artificial Intelligence in the Ukrainian Judiciary: Charting the Course Under the Digital Gavel <https://constitutionalist.com.ua/artificial-intelligence-in-the-ukrainian-judiciary-charting-the-course-under-the-digital-gavel>
- 8. Bernaziuk Ian. Benchmarking Justice: Can AI Uphold the Rule of Law? <https://law.ukma.edu.ua/wp-content/uploads/2025/11/Rule-of-Law-and-AI-Challenges.pdf>
- 9. Берназюк Ян. Правосуддя майбутнього: збереження незалежності та людяності в еру ШІ <https://nsj.gov.ua/ua/pidgotovka-pratsivnikiv-aparativ-sudiv/programi-pidgotovki-pratsivnikiv-aparativ-sudiv-2021-rik/5-grudnya-2025-r-programa-dlya-pomichnikiv-suddiv-ta-pratsivnikiv-aparativ-sudiv-tsifrova-gramotnist-pomichnika-suddi-ta-pratsivnika-aparatu-sudu>
- 10. Берназюк Ян. Межі втручання у приватне життя в умовах загроз національній безпеці: стандарти і виклики для правосуддя https://court.gov.ua/storage/portal/supreme/135.%20Limits_of_Interference_Private_Life_under_National_Security%20Threats_bernaziuk.pdf
- 11. Берназюк Ян, Фонова Олена. Правосуддя 2035: між правом і кодом»: Випуск № 18 подкастів НШСУ https://youtu.be/UlghLhHV8os?si=nCpvAl5p5KP3tY_G

Джерела та матеріали

1. КОДЕКС СУДДІВСЬКОЇ ЕТИКИ (СТАТТЯ 16). <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/n0001415-24#Text>
2. ПОЛОЖЕННЯ ПРО ВИКОРИСТАННЯ ТЕХНОЛОГІЙ ШІ ПРАЦІВНИКАМИ АПАРАТУ ВС (Наказ від 08.12.25 № 117). <https://constitutionalist.com.ua/poperednij-proiekt-polozhennia-pro-vykorystannia-tekhnologij-shi-pratsivnykamy-aparatu-vs>
3. ПОЛОЖЕННЯ ПРО ВИКОРИСТАННЯ ТЕХНОЛОГІЙ ШІ ПРАЦІВНИКАМИ АПАРАТУ ВС (Наказ від 08.12.25 № 117). https://court.gov.ua/storage/portal/supreme/rizne/Polozhennya_SHI.pdf
4. ПОЛОЖЕННЯ ПРО ВИКОРИСТАННЯ ТЕХНОЛОГІЙ ШІ ПРАЦІВНИКАМИ АПАРАТУ ВС (Наказ від 08.12.25 № 117). https://court.gov.ua/storage/portal/supreme/rizne/ADMINISTRATIVE_ORDER_HEAD_OFFICE_SC.pdf
5. UNESCO, Guidelines for the Use of AI Systems in Courts and Tribunals, 2025. <https://www.unesco.org/en/articles/guidelines-use-ai-systems-courts-and-tribunals>
6. UNESCO, AI Essentials for Judges, 2026, CI/DIT/AI/Judges2026. <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000396991>
7. CEPEJ, Guidelines on the Use of Generative Artificial Intelligence for Courts, 19 December 2025, CEPEJ(2025)18Final. <https://rm.coe.int/cepej-2025-18final-en-draft-guidelines-on-the-use-of-generative-ai-for/48802a4ad1>
8. ABA Task Force on Law and AI, Addressing the Legal Challenges of AI: Year 2 Report on the Impact of AI on the Practice of Law. <https://www.americanbar.org/content/dam/aba/administrative/center-for-innovation/ai-task-force/2025-ai-task-force-year2-report.pdf>
9. Роль ШІ в судовому адмініструванні: підвищення ефективності роботи команд. https://court.gov.ua/storage/portal/dsa/news/Програма_Вебінар_ШІ%20в%20судовому%20адмініструванні.pdf
10. Ukraine 2025 Report SWD(2025) 759 final ЄК: Звіт щодо України за 2025 рік. https://enlargement.ec.europa.eu/document/download/17115494-8122-4d10-8a06-2cf275eecd7_en?filename=ukraine-report-2025.pdf
11. Opinion No. 28 (2025) on the importance of judicial well-being for the delivery of justice (CCJE) Висновок № 28 (2025) щодо важливості суддівського благополуччя для здійснення правосуддя (КРЄС). <https://rm.coe.int/opinion-no-28-2025-of-the-ccje-published-/4880296bfa>
12. Consultative Council of European Judges (CCJE), Abridged meeting report of the 26th plenary meeting (Strasbourg, 12-14 November 2025), CCJE(2025)11. <https://rm.coe.int/report-of-the-plenary-meeting/4880297919>
13. CEPEJ, Report of the 44th meeting of the Bureau of the European Commission for the Efficiency of Justice, 12 January 2026, CEPEJ-BU(2026)2. <https://rm.coe.int/cepej-bu-2026-rapport-reunion-bureau-composition-des-gt-2780-1226-9074/48802aa0b3>
14. Верховний Суд і SIDA: співпраця з цифровізацією правосуддя. <https://supreme.court.gov.ua/supreme/pres-centr/news/1961752>
15. EU-communicated codified Benchmarks for Ukraine on Chapter 23 – Judiciary and Fundamental Rights (Full list provided to Ukraine at explanatory meeting)». <https://www.eurointegration.com.ua/files/5/2/5256f03-23-benchmarks-eng.pdf>
16. Додаткові джерела. <https://so.supreme.court.gov.ua/authors/934/shtuchnyi-intelekt-ta-systema-pravosuddia-ukrainy-rezultaty-spivpratsi-u-rotsi-sh%D1%81ho-mynuv>
17. Додаткові джерела. <https://so.supreme.court.gov.ua/news/949/naukovi-nadbannia-iaak-osnova-dlia-nastupnykh-krokv-na-shliakhu-intehratsii-shtuchnoho-intelektu-v-systemu-pravosuddia>

18. Додаткові джерела. <https://so.supreme.court.gov.ua/news/986/tsyfrova-era-pravosuddia-rol-shi-u-zabezpechenni-iednosti-sudovoi-praktyky-v-ukraini>
19. Додаткові джерела. <https://constitutionalist.com.ua/artificial-intelligence-and-the-judicial-system-of-ukraine-results-of-cooperation-in-the-past-year>
20. Додаткові джерела. https://slovo.nsj.gov.ua/images/pdf/2024_4_49/nsj_4_49_2024.pdf
21. Додаткові джерела. <https://yur-gazeta.com/publications/practice/sudova-praktika/era-shi-y-rol-verhovnih-sudiv-u-cifroviy-transformaciyi-pravosuddya.html>
22. Додаткові джерела. <https://constitutionalist.com.ua/artificial-intelligence-in-the-ukrainian-judiciary-charting-the-course-under-the-digital-gavel>
23. Додаткові джерела. <https://law.ukma.edu.ua/wp-content/uploads/2025/11/Rule-of-Law-and-AI-Challenges.pdf>
24. Додаткові джерела. <https://nsj.gov.ua/ua/pidgotovka-pratsivnikiv-aparativ-sudiv/programi-pidgotovki-pratsivnikiv-aparativ-sudiv-2021-rik/5-grudnya-2025-r-programa-dlya-pomichnikiv-suddiv-ta-pratsivnikiv-aparativ-sudiv-tsifrova-gramotnist-pomichnika-suddi-ta-pratsivnika-aparatu-sudu>
25. Додаткові джерела. https://court.gov.ua/storage/portal/supreme/135.%20Limits_of_Interference_Private_Life_under_National_Security%20Threats_bernaziuk.pdf
26. Додаткові джерела. https://youtu.be/UlghLhHV8os?si=nCpvAl5p5KP3tY_G

Файли матеріалу

[Оригінальний файл автора](#)